

Præstantissimi adolescentis Gasparris Fantutii cæsa
rei Iuris acutissimi professoris Oratio ab eodem corā
excellentissimo Bononiensi gimnasio pronunciata : et
per dominum Hieronymum Petrobonum Alexandri
num iuris utriusq; scholasticum peritissimum diligen
tissime repastinata.

Ogitaui plerūq; Præsules ac antistites Reuerēdis
simi: Illustres domini: Louis ac Cæsarei iuris claris
sima mundi lumina : uosq; cōmilitones et uiri p
stantissimi: Quoties de rebus arduis ac difficilibus ora
tionem haberi publice contingit: eos in dicendo maxi
me excellere: Quorū artas īgeniū et auctoritas cūctis p
be perspecta fuerit . eorum quippe sentētia facile oēs
assentiunt: Quos graues: sapiētes: et plurimo rerū usu
expertos haberī intelligunt. In adulescētibus uero mul
to secus euénit: qui licet de re magna et graui uerba fa
ciant: ab audientibus tamen uel una ea ratione minus
diserta et elegans iudicatur: quod adulescens aliquis
ipsam uel prædicare uel cōmendare ausus fuerit. Qua
ex re mihi semper persuasi audacissimi et ferme teme
rarii esse: rem illam aggredi : cuius ipse magnitudini
sermonis sui tenuitate detracturus sit . Itaq; quium de
legali phylosophia mihi hodierno die dicēdū esse itel
ligerē: mihi inq; adulescētulo: nec admodū exercitato:

Præstantissimi adolescentis Gasparis Fantutii cæsa
rei Iuris acutissimi professoris Oratio ab eodem corā
excellentissimo Bononiensi gimnasio pronunciata : et
per dominum Hieronymum Petrobonum Alexandri
num iuris utriusq; scholasticum peritissimum diligen
tissime repastinata.

Ogitaui plerūq; Præsules ac antistites Reuerēdis
simi: Illustres domini: Louis ac Cæsarei iuris claris
sima mundi lumina: uosq; cōmilitones et uiri p
stantissimi? Quoties de rebus arduis ac difficilibus ora
tionem haberi publice contingit: eos in dicendo maxi
me excellere: Quorū artas īgeniū et auctoritas cūctis p
be perspecta fuerit . eorum quippe sentētiæ facile oēs
assentiantur: Quos graues: sapiētes: et plurimo rerū usu
expertos haberī intelligunt. In adulescētibus uero mul
to secus euenit: qui licet de re magna et graui uerba fa
ciant: ab audientibus tamen uel una ea ratione minus
diserta et elegans iudicattur: quod adulescens aliquis
ipsam uel prædicare uel cōmendare ausus fuerit. Qua
ex re mihi semper persuasi audacissimi et ferme teme
rarii esse: rem illam aggredi: cuius ipse magnitudini
sermonis sui tenuitate detracturus sit . Itaq; quin de
legali phylosophia mihi hodierno die dicēdū esse itel
ligerē: mihi inq; adulescētulo: nec admodū exercitato:

A i

et q̄ forte natu s̄im minor oībus:q̄ unq̄ hoc suggestū
scandere cōsueuerunt; factum illud octauiani C̄esaris
imitari parabam: Qui quū eā sophoclis tragœdiā quæ
xīax mastigophoros inscribitur in latinū cōuertere cō
pisset :ac demū scriptoris illius resonatiā sua īterpetra/
tione minime conseq̄ posse cōfideret: aiacē suū ut ipse
dicere solebat in spongia fecit obdormire. Verū cōspe
ctus uester iucūdissimus: præcipuaq; benignitas uestra
ab incēpto p̄pmodū discedentē reuocauit: nā si expe
ctationi uestræ: aut iþius rei dignitati minime satisfecce
ro:nihil ē pfecto cur uerear: me a uobis ueniā cōsequu
turū/nimis nanq; rarū est: omnia solide et ad unguem
elloquenti posse:cui plurima suppetunt enarrāda. Incita/
uit me præterea materia ipsius excellentia ac amplitu/
do: in qua extollenda mihi potius modus q̄ copia esset
reqrendus: q̄s ē enim tā crassi īgenii? a deo rudit? adeo ī
doctus? ut quū de diuina ac sanctissima naturæ: uerita
tis: uitæ: ac omnis deniq; officii parēte ac magistra uer
ba facturus sit:cui copiosa deesse possit oratio. Nolim
uos uiri spectatissimi(ut qdā forsitan existimat) arbitre
mini: rem hodie uni dūtaxat hominū generi accōmo /
datā ī mediū afferri: sed eā quæ oībō hominibō p̄ omnē
xitatē: p̄ omnē sexū: et in publicis et priuatis: ī foren
sibō et domesticis actionibō summe sit necessaria. Itaq;
uos quæso ut q̄ erga uos omnes semp̄ obseruāta fui :

nunc a uobis i audiendo mihi facilis et æqua et prom
pta exhibeatur indulgentia. Vitam hominis quoddā
esse nauigationis uiaticū sapientes tradidere: nauigan
dum a nobis est p uastū ac p cellosum pelagus: in quo
capharea saxa: alcinoum acuti scopuli: syrtes arenosx:
symplegades: scyla et caribdis de cuius noīne uetrē ho
minis Diogenes cynicus appellabat: aquilone stridente
ac fluctibus assiduis decumana unda nos s̄æpe detor/
quent : et præcipites demandant in pfundum. Sed dici
te quælo uiri præclarissimi? quid aliud sibi uolunt poe/
tarum figmenta: quod syrenarum blandis et dolosis
cantibus nautæ submerguntur: nisi quod probe datur
intelligi: quod blandissimis corporis uoluptatibus ac il/
lecebris uitia moliter nos deliniunt: ac demulcēt a uir/
tute. Cæterum legali phylosophia informamur cupidi/
tatibus imperare : refrenare libidines: spernere uolupta/
tes : iram ac crudelitatem coercere: et cæteras animi la/
bes repellere . Legali phylosophia instruimur : deuita/
re has dolosas syrenes: ne suis cantibus nos alliant: ca/
ptent: circunueniant et demum suffocent . Itaqut tu
ta sit uitæ nostræ nauigatio : et securus in portum cur/
sus: nec uarios procellarum impetus pertimescanus: in/
struenda est imprimis nauis immortali hac discipli/
na: et scientia diuinarum atque humanarum rerum

fulcienda. optima ista erūt phaselli nostri gubernacula
hæc firma et immobilis anchora:qua tuti dirigemur in
portū.hoc aureo uirtutis munimine instituti:secunda
augebimus:aduersa cōminuemus:si naufragiū aliqd
cōtinget:enatabimus:et littus tādē ptingemus. hæc,n.
nec hymbrē sētit:nec latus fluctib⁹ c̄edit.sic legimus ari
strippū e naufragio littora uersus eiectū:qbusdā popula
rib⁹ suis interrogatib⁹:qd domi uelet nūciari:mādasse:
atheniēsib⁹ dici: eas possessiōes liberis a patrib⁹ cōparā
das:quæ ēt e tēpestatib⁹ una possēt enatare. Antistenes
quoꝝathēniēsis philosophus asserebat:uirtutē et sapiē
tiā itineris arma ēē tutissima:quæ minime a latronibus
eripi possūt.Bias prieneus unus ex septē grācīx sapiē
tib⁹ suis suassisſe ferēt discipulis:ut sibi ab adolescentia
ad senectutē sapiētiā cōparēt. Eā q̄ppe solā esse amplā
diuiriartū copiā arbitrabatur. Inde quū patriā eius ho
stes iuaderent:oībus aliis p̄ciosarū rerū pōdere onustis
fugientib⁹:interrogatus cur nihil ex bonis suis secū fer
ret:ego certe inqt oīa bona mea mecū porto.solitū di
cere Aristotelē audiūmus:parentes q̄ liberos erudiēdos
curassent:lōge honorabiliores esse iis:q̄ solū genuiſſer
hos enim affirmabat corporis tātū : Illos etiā bene bea
teq̄ uiuendi auctores extitisse. Athennienses quū apol
linis tripodē sua opinione sapientissimū cōſuluerint.
Quonā mō ciues pr̄statiſſimos eſſent habituri: respō

sum tulerunt: si quid optimū pulcherrimumq; esset: liberorum suorū auribus imponerent: Quod quū doctrinam quæ libero homine digna liberos homines facit portenderetur: lydorū more gemmas et aurum iter petrati sunt. Demetrius tyrānus quū captā urbē magistris solo æquasset: Sulponē phylosophū interrogavit: nunquid ex suo quicq; amisisset: cui Sulpo haud equidē inquit: bellū. n. nulla ex uirtute spolia ducit. Idcirco diuus Augustinus ad Zenobiū scribēs inquit: in uigilō tantū quantū ualeo: et enitor: ut nihil amem: quod ab esse a me inuitio possit. Idē omniū honorū: totiusq; p̄ speritatis causam consistere penes eā non iniuria dixit. omnia alia incerta sunt: fragilia: peneq; caduca: affluūt subito: repente dilabuntur: incertissimo fortunæ flatu huc et illuc transferuntur. et ut ait pelignus: Iesus erit subito: qui modo cr̄sus erat. Sola uirtus ē altissimis sub nixa radicibus. fuluo est uirtus preciosior auro. sūmus Socrates phylosophus unicū dixit esse bonum sciētiā: unicū ecōrra malū ignoratiā. Arbitrata ē stoicorū acedmia: solū esse sapiētē diuitē. Theophrasti quoq; sententia fuit: pr̄stare doctū esse: q̄ pecunia affluentem. Si sapientiæ forma inquit Plato oculis corporis uideri posset: ad amorē sui omnes uehemēter incitatet. Socrates eos homines qui nihil haberent hominis: pr̄ter mēbra: nō pluris faciebat q̄ simias. Quid. n. iterest ut scri

A iii

bit Cicero et Seneca: utrū quis ex homine se cōuertat ī
belluā: ut prisci fabulātur: an sub hominis figura bel
lux animū gerat. Interrogatus Aristoteles quo differēt
docti ab īdoctis: quo inquit uiuētes a mortuis. Dioge
nes quū uidisset diuitē īperitū: ecce inquit ouē aureo
uellere. Socrates se admirari dicebat: cur ii: qui lapidea
signa insculperēt: sūma ope niterent: ut lapis homini
q̄ simillimus euaderet: se īpos curare negligerent: ne si
miles lapidibus et uideātur: et sint. Verū prāstātissimi
viri: quæ uirtus legali sapientia ē p̄stātior: quæ doctrina
hac scientia auro et pyropo resplendēte illustrior ē ac p̄
ciosior: hæc diuinas et humanas res bene disponit/hac
nihil ē dignius / nihil p̄stātius / nihil ornatius / nihil
excellētius / nihil utilius / nihil p̄ciosius / nihil tutius /
nihil firmius / nihil ē quod ī hac uita sit magis optan /
dū: magis affectādū uel diligēdū: hæc necessaria est iu
uenib⁹: iucūda senib⁹: dulcis secretorū comes: inter p̄
spera ornamētū: inter aduersa refugiū : hæc nos docet
aduersis nō succūbere: p̄speris nō efferrī: uel nimiū cō
fidere: Quod pprie teste Flacco ē sapientis: sperat ife /
stis: metuit secūdis alterā sortē bene p̄paratum pectus /
hæc iuuenib⁹ sobrietatē. seniorib⁹ solatiū. pauperibus
diuitias. diuitib⁹ p̄bet ornamentū. delectat domi. non
īpedit foris. peregrinatur nobiscū. O legū et pontificū
p̄clara scientia! tu dux uitæ et uirtutis! tu bonos p̄mio

extollis. malos pœna deprimis. tu urbes peperisti. tu dis-
sipatos homines in societate uitæ cōuocasti. tu materia
morū et disciplinæ fuisti. tu de priuatis optimas de ser-
uis scilicet. de liberis. de uxoribus. de uniuersa demum
familia leges exponis. Quo ad publica uero quo pacto
in ciuitate cū sūma laude et gloria quis uersari possit
pfecte demōstras. tu mortales ad summi deniq; boni at-
deptionem pducis. quippe si bene pspicimus splendissi-
mi ac florentissimi cōmilitones rerū omniū romanorū
exterarūq; gentiū ab illustrib; facta simul ac dicta auc-
toribus omnia ad diuinā legū sanctionem puenire co-
gnoscimus: ūde et mūdi totius gubernacula pcesserūt.
nā qd luciū aluaniū induxit? urbe a gallis capta barba-
rū furorē fugientē: plaustro sacra iponere: depositis li-
beris ac coniuge: ut magis iſeruiret publicæ religioni:
q; priuatæ caritati? qd marcū attiliū xātippi insidiis ad
captiuitatē deductū ipulit? missum ad senatū crudeles
infestosq; deos ac effrenatā s̄xuiciā repetere? Quid. C.
Fabio p̄suasit? gallis capitolū obſidentib; ne fabiæ gē-
tis sacrificia iterrūperent: intrepidū p medias brenorū
stationes in quirinalē collem puenire? niſi q; oia post
religionem ponenda semp romanæ ciuitatis leges auc-
tumarūt. Quid qntū fuluiū censoriū superciliū aduer-
sus fraternā caritatem distinguere? Quid Postumiū:

Quid manliū torquatū effecit? satius esse iudicare pa
trē fortī filio: q̄ patriā militari disciplina carere? Quid
cortam induxit? Aurelio fuluio nominis ac familiæ ue
teris p̄pingtatis serie cohærēti: quū eū obsidiōi liparita
nx̄ p̄fecisset: qđ eius culpa agger īcēsus et pene castra ca
pta fuerāt: virgatū cōtumeliosa uerbera adhibere? nisi
qđ p̄cipiuū decus romani iuris disciplinæ militaris te
nacissimū vinculū sēp a maiorib⁹ fuit existimatū . qđ
mitridatē p̄leōico a rhodiis deuicto oēs hostiū captiuos
p̄mutare coegit? qđ attalo p̄suasit? restamēti ægtate asi
am populo romāo legare? qđ populū romanū iduxit?
in qnti fabii maximi pōpa funerali æs ēt publicū certa
rim cōferre? nisi qđ īgratitudinis crīmē uel apud p̄fas
lege nil grauius puniri testis ē Valerius. qđ coriolanū ī
duxit? ueturia matre agrū romanū hostilib⁹ armis libe
rare? qđ supiorē aphricanū ipulit? uix dū ānos puberta
tis īgressū salutis p̄priæ ratiōe nō habita apud tincinū p̄
trē intercessu suo seruare. qđ te cimon iduxit? patri tuo
sepulchrū uolū tariis carcerib⁹ emere. Quid curtiū im
pulit animi et generis nobilissimū adulescētem arma
tū equo admotis calcaribus p̄cipitē ī illud casma pro
fundū se proicere? qđ themistocle ut se a patria oppu
gnāda abstineret: tauri sanguinē haurire coegit? qua ex
re codrus athenniensis depositis insignibus imperii

in cedem suā se cōpulit? nisi quod habebāt legibus ex/
ploratū: uitam etiā patriā ac parentib⁹ debere. Infini
ta possem exempla tā nostra q̄ alienigēa cōmemorare:
Quibus liquet: i omni uirtutū genere diuinis fāctiōes
prācipuū fuisse fundamētū. Sed aīaduerto fore: ut ma
gnitudine uerborum obrutus: magis imbecillitatē īge
nii mei detegerē: q̄ numerū sicut par esset represētarē.
Vnū ē fratres amātissimi: ut tātā fēlicitatē alacri studio
cōplectemur: ne ingeniuū inertia torpescat. ut enim can
tat poeta sulmonēsis: Fertilis assiduo si nō renouaf̄ ara
tro: Nil nisi cū spinis gramen habebit ager. Cernis ut
ignauū cōsumant otia corpus: Et capiāt uitiū ni moue
anf̄ aquā. et ut Veronēsis dixit: ut uidua in nudo uitis
quæ nasciā aruo: nūq̄ se extollit: nūq̄ mītē educar uuā.
nemo uelstrū ingenii tarditatē incuset: nā et xenocratē
phylosophū hebetem ingenio ac tardū fuisse legimus.
Calistenē obtuso ingenio fuisse cōstat. cleanti īgenium
tardissimū erat. eā tamē tarditatē īgenii labore: studio:
ac diligētia supabāt. exigite a uobis ut pythagoricū ē p
ceptū: ad solis occasum sedulā diurni negotii rationē.
(et ut nasonis utar carmine) dū vires ānicq; sinūt: tolera
te labores: iā ueniet tacito curua senecta pede/uenturā
memores iā nūc estote senectx: sic nullū uobis tēpus ab
ibit īners. cōsiderate cōmilitones acutissimī expectati
onē: quā habēt de uobis patria parētes et amici. Si dif/

ficultate superata in summū uirtutis euaseritis: laborū
uestrorum fructus percipietis uberes et iucūdos. Patria
uobis dignitates:uos patriæ splēdorem et gloriam affe-
retis. Doctrina uestra illustrabit patria:parētes et ami-
ci fouebuntur. Quod si somno et ignauia dediti hoc
tēpus p secordiā et luxum duixeritis:reliquū tēptis uitæ
in obscuro. i latebris trāsigeris:clāculari:blattari:lucifū
gæ:tristes:miseri:inopes:et abiecti. Postremo cōsidera-
te sedulā parētū curā atq; solicitudinē. Cōsiderate angu-
stias rei familiaris :domesticas necessitates et icōmoda:
q;bo plerūq; afficiūtur :ut uiaticū uobis subministrēt:
Quorū aures si rumor ignauia uestræq; petulatix offē-
derit :incredibili amaritudine afficient:et graui crucia-
tu torquebūt. Habemus adulescētes studiosissimi cui
ratē fertilitate et igēti copia redūdātē:i optimo ac salu-
berrimo aere collocatā:quæ merito p uniuersū orbē e/
ruditiōis alūna nūcupaſt:qd' ex hac i oī genere sciētiz
uiri utiq; pdeāt p stātissimi. Vrbē habemus ex Platonis
sentētia uere sc̄elicē:is nāq; aiebat beatas esse res publi-
cas:q;bo docto aut doctos amāti subiectas esse principi-
cōtigisset. Ecce inclytū principe Ioānē Bentiuoleū secū
dū sortiti sumus:cuius beniuolētiā i pitos hōines res ip-
sa abūde declarat :i hoc laudatissimo ouētu viros adeo
doctrina p stātissimos cōspicitis:quos maxio ære stipēdi-
atos:uobis optimos pceptores tradidit:ut si uera esset

pythagorica palingenesia et platonica metapsychosis :
crederē: cai:sæuolæ:Pōponii:aphricāi:celsi :uel papirii
animas i istos trāsmigrasse.hic ne mētes nostras litteris
dīditas arma ipediāt: quū cæteras ptes bello flagrātes cer
namus italiæ:sua sapiētia hāc almā ciuitatē tot bonis ar
tib⁹ rebusq; ad uictū necessariis affluētē: pacato guber
nat ipio.cuius laudes si apire tēptarē: maiore opus esset
oratore:quas tamen non tacitus p̄terirē:nī timerē:quū
tritauī :abauī:auī:parentes/ac oēs nos deniq; fratres al
deo huic illustrissimæ Bētiuolorū familiæ necessitudine
iūcti sumus:ut ne uitā qdem ipsā i nostra magis q̄ i eo
rū potestate positā esse uoluerimus: erogatū affectiōi
suspectū fore.Solebat anteq̄ rediisset ad inuictos benti
uolos iste principatus: bellū ciuile tumultuari:felsmei i
ter se crassari:passim cades et incendia fieri.nunc uero
bentiuolis tāta ē gubernādi pitia:ut quū eorū pruden
tia gubernāte:patria ista quinquagenaria iā pace pfru
atur:merito dicere ualeamus.Aurea quæ quōdā Satur
no rege fuerunt Sæcula:sunt nostris reddita tēporibus.
Huius auus hostibus penitus fugatis :uictorias repor
tauit amplissimas : huius pater patriam suam tyrāni
ca seruitute oppressam: in pristinam libertatem uen
dicauit'. Hic uero non modo maiorum suorum p̄x
clarissima gesta adquauit : sed iam facile superat
et antecedit . Habebitis fratres amantissimi eius

filium Antoniū Galeaciū Prōthonotariū Reuerendissi
mū: studiorū uestrorū: uitæ: ac omnis deniq; actiōis p
tectorē ac defensorē accerrimū: iuuenē dico Sulpitio:
Publio Licinio: Lucio furio: Caio Fabio: Marcello: et
Tarquinio rege religione nō minorē. Publio Valerio:
Furio Camillo: Fabio maximo: Metello macedonicō:
saluberrima animi moderatione nō inferiorē. Quē nō
Marcus cato: nō drusus germāicus: nō Marcus curius:
nō Fabricius: abstinentia et cōtinētia supassent. quē nō
Busa: nō quītus Cōsidius liberalitate adquasset. quē nō
Cæsar: nō Pōpeius: nō Alexāder: nō Pirrhus: non
Thrasippus: humanitate et clemētia antecederent. Pro
fecto si fata meritā tibi Reuerendissime antistes attribu
ent gloriā: sicut debitus honos a ciuibus Metello tribu
tus ē: paruo tēpore honore purpureo tempora tua cir
cundata uisurū me cōfido. Talem igit̄ cōmilitones acu
tissimi sortiti p̄rectorem: omni cura ac studio legibus
incūbite. Sic amicis ac parentib; lāticiā: patriæ splendo
rem: nobis deniq; ipsis utilitatem et nominis imortali
tatem cōparabimus. Ad laudem illius: qui trinus re
gnat in perpetuum. FINIS.

Impressum Bononiæ per Platonem de Benedictis
de Bononia. Anno Domini. M. cccc. lxxxv. Die. xix.
mensis octobris.

filium Antoniū Galeaciū Prothonotariū Reuerendissi
mū: studiorū uestrorū: uitæ: ac omnis deniq; actiōis p
tectorē ac defensorē accerrimū: iuuē dico Sulpitio:
Publio Licinio: Lucio furio: Caio Fabio: Marcello: et
Tarquinio rege religione nō minorē. Publio Valerio:
Furio Camillo: Fabio maximo: Metello macedonicō:
saluberrima animi moderatione nō inferiorē. Quē nō
Marcus cato: nō drusus germāicus: nō Marcus curius:
nō Fabricius: abstinentia et cōtinētia supassent. quē nō
Busa: nō quirüs Cōsidius liberalitate adquasset. quē
nō Cæsar: nō Pōpeius: nō Alexāder: nō Pirrhū: non
Thrasippus: humanitate et clemētia antecederent. Pro
fecto si fata meritā tibi Reuerendissime antistes attribu
ent gloriā: sicut debitus honos a ciuib⁹ Metello tribu
tus ē: paruo tēpore honore purpureo tempora tua cir
cundata uisurū me cōfido. Talem igi⁹ cōmilitones acu
tissimi sortiti p̄tectorem: omni cura ac studio legibus
incūbite. Sic amicis ac parentib⁹ lāticiā: patriæ splendo
rem: nobis deniq; ipsis utilitatem et nominis imortali
tatem cōparabimus. Ad laudem illius: qui trinus re
gnat in perpetuum.

FINIS.

Impressum Bononiæ per Platonem de Benedictis
de Bononia. Anno Domini. M. cccc. lxxxv. Die. xix.
mensis octobris.

